

VLAȘCA 1907. ȚĂRANII AU FOST INSTIGAȚI LA RĂSCOALĂ.

Damian Ancu

Răscoala din 1907 s-a declanșat în județul Vlașca la 10 martie, când țărani din Grosu "au dat foc averii proprietății moșiei arendate d-lui Mandafaunis"¹. Datorită metodelor folosite în instigare la revoltă, aceasta s-a răspândit cu rapiditate în 52 de comune², din totalul celor 96 câte avea județul³, ceea ce înseamnă că în zonă evenimentul a cuprins 54,16% din totalul comunelor.

Analiza cu atenție a documentelor, pe care le-am avut la dispoziție, ne permite să precizăm că în ridicarea țăranilor la luptă au fost folosite o serie de metode ca: răspândirea broșurii "Către săteni", cu textul Reginei și a altor broșuri; răspândirea de zvonuri privind: prezența prințului moștenitor Ferdinand și a fiului lui Cuza în fruntea "studenților"; existența unui ordin al țarului Rusiei privind împărțirea pământului la țărani și sprijinirea răscoalei de către cele șapte puteri; sosirea de grupuri masive de studenți și olteni; căderea guvernului și existența unui ordin al stăpânirii. Ca metode directe menționăm: șeful de garnizoană și primarul se aflau în fruntea răscoalei; folosirea steagului roșu și ridicarea lui pe școală sau biserică; ruperea firelor telefonice; jurăminte pe icoane, cărți religioase și cruce; participarea la răscoală a țăranilor din alte localități; îmbrăcarea răsculaților cu hainele pe dos și ornarea lor cu diferite instrumente de producere a zgomotului; crearea de comitete țărănești; folosirea clopotelor de la biserică, a goarnelor și tobelor și, nu în ultimul rând, amenințarea cu bătaia și moartea pentru țăranii care nu vor participa la răscoală.

Ideea că Regina sprijină mișcarea țăranilor o desprindem din actul de acuzare întocmit în cazul lui V. Kogălniceanu, Alex. Vălescu și Ion Florescu în care se arată că, pe cele 10.000 de exemplare ale broșurii "Către săteni", s-au pus, ca motto, cuvintele Reginei: "Sculați oameni buni și ridicați-vă până la înălțimea datoriei noastre. Atunci vă veți uimi singuri de puterea voastră", după care, sub semnătura "Elisabeta", s-au pus cuvintele "Regina României"⁴.

Sub influența acestei însemnări un logofăt "... în timpul incendierii și pe drum striga cât avea putere <<să trăiască Regina>> zicând că el răspunde de ceea ce se va întâmpla"⁵; un Marin Dumitru le citea din broșură și "... spunea că acestea sunt învățături de la Doamna Regina și are să se dea pământ", tot acesta precizând "... că această carte e trimisă de Regină și V.

Kogălniceanu zicând că din moștile ciocoilor are să se dea câte zece pogoane de pământ de fiecare om [și] islaz”⁶.

Pentru ca țărani să fie convinși de veridicitatea acestui motto li se spunea: "... dacă ar fi falsă iscălitura Reginei, n-ar fi plini Văcăreștii și temnițele cu dânsul (V. Kogălniceanu; n.n.) și ai lui? Că el are ordinul Reginei de a le da dreptul și n-a pornit de capul lui”⁷.

Analiza motto-ului și a ultimei fraze ne determină să ne punem întrebarea: De ce, din momentul 5 septembrie 1906 când V. Kogălniceanu a prezentat cuvintele Reginei și până în momentul declanșării lui "martie 1907", nu s-au luat nici un fel de măsuri împotriva acestuia și a celor care îi răspundeau ideile? Dintre răspunsurile posibile ne oprim asupra aceluia din care ar rezulta că fruntea satului era conștientă de necesitatea rezolvării problemei agrare, dar nu o putea rezolva decât în urma unor revolte țărănești, în condițiile unui parlament și guvern dominate de marii proprietari funciari. Este un posibil răspuns și în istorie mai sunt asemenea exemple.

În afara broșurii "Către săteni" anchetele efectuate, după reprimarea răscoalei, au descoperit la Toporu "două cărți tipărite de redacția ziarului <<Gazeta țăranului>>"⁸; în comuna Netoți "... între alte corespondențe și o broșură cu scoarțele roșii..."⁹; în comuna Talpa "... am găsit între altele și o broșură intitulată <<Cluburile țărănești>> de V.G. Morțun pe care am confiscat-o"¹⁰. Deosebit ni se pare de semnalat lucrarea profesorului Țiulescu "Lupta neamului românesc pentru dreptate și libertate" care avea pe ea o declarație "... D-lui Ion T. Ghica Prefect de Vlașca"¹¹. Se pune din nou întrebarea: Ce căuta cartea lui I.T. Ghica în casa lui Radu T. Popescu, din Netoți, cunoscut ca instigator? Găsim oare răspunsul în lucrarea sa "Date statistice asupra locuitorilor cari nu au pământ, proprietăților mici și mari, islazurilor, populațiunii, numărului vitelor din județul Vlașca", apărute în 1908, dar care face analiza pentru perioada 1903-1907? Greu de crezut, dar nu imposibil, dacă avem în vedere preocupările acestuia pentru problema agrară.

Un rol important în instigarea țăranului vlăscean considerăm că au avut-o zvonurile care circulau prin sate. La Corbi Mari, "Svonul public în comună era așa: Vin studenții în frunte cu principele Ferdinand și cu băiatul lui Cuzea și cu mii de oameni după ei..."¹². La Talpa, în ziua de 11 martie 1907, Ioan Marinescu "... a venit la localul primăriei în fruntea tuturor locuitorilor sechestrând înăuntru pe primarul și notarul de atunci somându-i să scoată Ordinul Împăratului Rusiei ce-l ține ascuns și care ordonă ca toate moștile statului și particularilor să le ia țăranii..."¹³.

În aceeași perioadă învățătorul din zona Chiriacu-Ciolanu-Pangăl arată "că timp de 8 zile le-a arătat (țăranilor; n.n.) că e minciună venirea celor 3.000 studenți, că asemenea nu e adevărat că ei au ordin de la M.S. Regina și de la cele 7 puteri" (sublinierea noastră)¹⁴. La Găujeni, în după amiaza zilei de 11 martie 1907 "... a venit Marin Trandafir de la Giurgiu cu

un bilet către Ștefan Ciulică, fostul primar, strigând că a căzut guvernul și zicând: înainte băieți, să mergem la capul satului că vin studenții¹⁵. La Stănești - țărani erau îndemnați să primească învoiala din 10 una "căci așa este ordinul stăpânirii"¹⁶, în vreme ce la Vida-Cartojani fostul primar spunea "Dați băieți, să nu mai rămâie nimic, căci am ordin"¹⁷. Un alt svon, acceptat rapid, era că vin studenții. La Putineiu a fost liniște până la 12 martie "când se aduce vestea de un domn căpitan că vin asupra satului 2.500 de răzvrătiți armați"¹⁸; la Chiriacu erau așteptați 3.000 de studenți¹⁹, la Cosmești 5.000 de olteni²⁰, la Găujani 2.000 de studenți²¹, în vreme ce la Trestenicu Popești se afla un student de la Craiova²².

Pentru contracararea acestor zvonuri, dintre care remarcăm ordinul țarului, acceptul celor șapte puteri și pe acel căpitan de la Putineiu, la 14 martie 1907 a fost publicat un manifest către învățători, al lui Spiru Haret, Ministrul Cultelor și al Instrucțiunilor Publice, din care extragem: "Vrăjmașii țării sunt mulți și puternici, și ei atât așteaptă: să ne dușmănim noi unii cu alții, pentru ca să ne stăpânească și să ne pună pe grumazi un jug mult mai greu decât acela al suferințelor noastre de astăzi, și pe care nimeni nu-l va mai putea apoi ridica nici odată. Vrăjmași ai țării sunt aceia care au venit pe ascuns să sufle zăzania între noi... Deschideți mintea sătenilor și faceți-i să înțeleagă că nu trebuie să asculte de șoaptele ticăloșilor care îi îndeamnă la rău, și după ce au adus jalea și ruina se fac nevăzuți, ca duhurile iadului"²³.

Acest manifest, ca și raportul unui învățător din Cămlăneasca (vezi nota 23), apreciem că pot explica foarte clar răspândirea unor zvonuri care încercau să acrediteze ideea "prințului cel bun", care nu poate face dreptate din cauza celor din jurul său, idee pe care marea majoritate a conducătorilor au folosit-o cu atât mai mult cu cât "prindea" foarte ușor.

În instigarea țăranilor un rol important l-au avut și o parte din personalitățile locale cum este cazul preotului Constantin Dobrescu care "... a ieșit înaintea devastatorilor îmbrăcat în sfințele veșminte și cu crucea în mână", în vreme ce alt preot "este acuzat că a prădat împreună cu devastatorii și a dus la sine acasă produse", în total fiind menționate patru asemenea cazuri pe raza județului²⁴. La Vida-Cartojani la devastări a participat "și șeful de garnizoană Constantin Cârtojan"²⁵, în vreme ce primarul acestei comune aflat în fruntea răsculaților, le spunea: "Dați băieți, să nu rămâie nimic, căci am ordin"²⁶.

O formă directă de atragere a țăranilor a fost folosirea de steaguri roșii sau tricolore. Ivan Marinescu, din Talpa, nu s-a mai întors acasă "de când a plecat cu steagul prin comuni"²⁷. Tot din această comună un țigan de 33 de ani a umblat cu un steag "format dintr-o prăjină lungă de trei și din o cârpă roșie", în vreme ce alt țaran avea "niște cordele la pălărie"²⁸. La Corbi Mari, învățătorul Theodor Seboșeanu "... a luat din primărie steagul tricolor și l-a suit pe școală cântând cu copii în școală <<Deșteaptă-te române>>", un locuitor menționând că "Acest cântec era un manifest al sentimentelor sale revoluționare"²⁹. Un alt învățător, din Gălăteni, ridicase - înainte de

răscoală, "un steag la biserică". Primarul din Talpa considera că steagul roșu era "steagul libertății, al studenților"³¹. Pentru a împiedica anunțarea autorităților, țărani din zona Ghimpați "... distrugeau mai întâi firele telefonice"³², în vreme ce în Talpa "... au intrat cu furie în primărie rupând firele telefonice"³³.

O altă metodă a fost invocarea celor sfinte, cum este cazul la Crovu unde Vasile Penciu "ne striga: săriți și mergeți cu Dumnezeu"³⁴. În drum spre Tămășești "dispărutul Gheorghe Stoica ia jurământ răzvrătiților pe o carte bisericească, ce o avea asupra sa, și că vor merge înainte uniți..."³⁵, cu toate că, în general, "tuturor li s-a luat jurământul în comuna lor, în fața bisericii, sau pe câmp, sau pe linia satului"³⁶. Pentru a-i îndemna la răscoală, doi țărani din Babele "umblau cu o icoană pe care puneau pe săteni să o sărute și să jure pe ea că vor fi cu toți uniți și că vor ține cu toți în dreptate cu dânșii la devastări"³⁷. Pe lângă această metodă unui țaran i s-a dat goarna "ca să sune adunarea ca să iasă lumea la capătul satului că vin studenții"³⁸, pentru că în altă zonă răscoala să pornească în "sunetul de goarnă și de tobă"³⁹.

Un ultim aspect asupra căruia ne oprim este acela al "studenților" care, în actul de acuzare al lui Vasile Kogălniceanu, sunt reprezentați de diferiți conducători locali "sub numele de studenți, adică nimicitorii proprietarilor și liberatorii țăranilor, având pentru aceasta imputernicire de la șapte împărății și de la Majestatea Sa Regina"⁴⁰, în vreme ce în viziunea țăranilor studenții erau niște "oameni luminați", ieșiți dintre săteni, care umblă a le da drepturi, cu toate că unii "i-a luat drept revoluționari"⁴¹. Un învățător îndemna pe țărani să nu se dea în lături dacă vor veni studenții, deoarece "nu sunt oameni răi... să nu ne speriem că ăia care pun foc sunt tot oameni de-ai noștri și că ei vrea să facă bine în țara asta"⁴². Același învățător "căuta un cal ca să meargă călare înaintea răsculaților din satele vecine, spunând că <<voiește a le indica el studenților>> pe cine să devasteze"⁴³.

Pentru a impresiona pe ceilalți țărani, o parte dintre aceștia "purtau pinteni la picioare"⁴⁴, alții erau "cu hainele întoarse și cu gogoși (țcălii) la picioare"⁴⁵, și unii erau "cu căciulile și cojoacele întoarse și clopoței"⁴⁶, motiv pentru care nu au putut fi recunoscuți, mai ales că avea "pe piept atârdate capace de cutii de vacs și de vâpseluri zicând că sunt dicorați și dându-și numele di studenți"⁴⁷.

Folosirea clopoțelilor este explicată de un logofăt care arăta: "Eu purtam chiar clopoței la picioare pentru a face mai mult zgomot, fiind noapte și cei din Trestenicu-Popești fiind liniștiți"⁴⁸. Cel mai bine este descris agentul veterinar Radu Popescu care era "imbrăcat galant, cu gheroc, vestă și pantaloni negri, guler alb dublu și cravată"⁴⁹. Cei cu mijloace mai modeste purtau un "clopot la gât"⁵⁰, în vreme ce altul "era încins cu niște lanțuri atârdate pe piept și de mijloc"⁵¹.

NOTE

1. Documente privind răscoala din 1907 în județul Giurgiu, Giurgiu, 1982, p. 71 (se va cita Giurgiu).
2. Ibidem, p. 243.
3. Ibidem, p. 35.
4. Ibidem, p. 242; actul de acuzare, din 19 iunie 1907, încheiat de Camera de punere sub acuzare a Curții de Apel din București.
5. A.N. Giurgiu, "Curtea cu jurați", ds. 2, f. 4. Este vorba de Gh. Ogoreanu, logofătul din Trestenicu de Sus, sat Ludăneasca (se va cita Curtea).
6. Curtea, dosar 3, f. 23, verso - 24; este rezultatul anchetelor făcute de șeful postului de jandarmi din Talpa, în 24.03.1907 și la care au răspuns Tebanu Stancu și Ion Stoian Dumitru; vezi și ds. 6, f. 4; la Găujani, în 29.03.1907, Marin Trandafir spunea că Ion Florescu "arăta o carte, care zicea că are iscălitura Reginei; citea această carte în care spunea că scrie să ni se dea pământ și să ni se facă învoielei mai bune" (ds. 1, f. 9 verso).
7. Giurgiu, p. 242-243.
8. Curtea, ds. 6, f. 30.
9. Ibidem, ds. 3, f. 56; la Radu Popescu, agent veterinar.
10. Ibidem, ds. 3, f. 65; prezența broșurii nu surprinde deoarece Ivan Marinescu, la care s-a găsit, era organizatorul clubului socialist din Cosmești, împreună cu fratele său Gheorghe Marinescu.
11. Ibidem, ds. 3, f. 66 verso
12. Ibidem, ds. 23, f. 6 verso; din declarația învățătorului Theodor Șerbănescu, dată în aprilie 1907; în final menționa că aceștia "... dau foc și pârjol curților boierești și lucrează numai noaptea, iar ziua se odihnesc".
13. Ibidem, ds. 3, f. 57; este declarația lui Pavel Ene Chircu, președintele consiliului interimar din Talpa; tot el îi prezintă pe Ivan Marinescu în calitate de organizator al clubului socialist din Cosmești, încă din 1899. Despre pericolul extern Dimitrie A. Sturdza, declara la tribuna Adunării Deputaților, în 14.03.1907: "D-lor, este în afară de orice îndoială că răscoalele țărănești au fost organizate cu multă viclenie și îndrăzneală... Să nu uitați că împrejurul nostru multe focuri ard de mai mulți ani. Poate cineva să nege că acestea nu au avut și ele influență asupra noastră?...". în vreme ce LA. Brătescu intră direct în subiect: "... dați afară pe Dl. Rakowsky și pe ceilalți mișei ca dânsul, străini de neam și mișei ca dânsul, străini de neam și de sângele nostru, și atunci se va face liniște în țară" (conform Dezbateri parlamentare 1906-1907, p. 831-832.) Anterior acestora, N.D.

- Spineanu menționa la 9 martie 1907 "Vedem cum frații noștri din toate părțile se răscoală și dacă astăzi nu s-au răscolat peste tot, se vor răscolă mâine pentru că o mână ascunsă îndeamnă la rău pe cei puțini conștienți de drepturile lor" (Ibidem, p. 675, col. II și III); despre influența socialiștilor ruși și încercarea de combatere a acestei idei, a se vedea: "1907 în perspectiva istoriei", Iași, 1988, p. 212-219.
14. Giurgiu, p. 190, din raportul Revizoratului școlar al jud. Vlașca adresat Ministerului Cultelor și Instrucțiunilor Publice, privitor la rolul jucat de învățătorii din cuprinsul județului, în vremea răscoalei.
 15. Declarația lui Anastase Popescu, din Giurgiu, negustor cu prăvălie la Găujani (Curtea, ds. 1, f. 12).
 16. Giurgiu, p. 279.
 17. Ibidem, p. 244.
 18. Ibidem, p. 194.
 19. Ibidem, p. 190.
 20. Ibidem, p. 182.
 21. Curtea, ds. 1, f.5 "Duminică 11 martie, am văzut pe Marin Trandafir, venind călare dinspre Giurgiu, adunând oamenii... că vin 2.000 de studenți dinspre Petroșani ca să puie foc la Dl. Cazacu".
 22. Curtea, ds. 6, f. 49 verso "... l-am întrebat de studenți unde sunt și el mi-a răspuns că este numai unul cu ei și acel student de este cu ei este din Craiova; am zis să mi-l arate și mie și mi-a spus că este înainte, pentru că eu cu acest Ion Cuțurescu eram în urmă...".
 23. Monitorul Oficial, nr. 279, din 14/27 martie 1907, p. 10832. Învățătorul din Cămineasca arată, la 20 martie 1907, că răscoala a fost declanșată de sărăcia sătenilor și deci a țării. "Dar mai presus de toate, am priceput și răul cel mare: îngenunchierea țării sub dominațiunea străină, de nu se potoleau răscoalele cu pușca și cu tunul" (Giurgiu, p. 124).
 24. Giurgiu, p. 169; informația este suspectă deoarece preotul era acuzat de primarul comunei cu care era în dușmănie (comuna Crevenicu-Rădulești), în vreme ce alt preot spune că a fost amenințat de țărani.
 25. Ibidem, p. 245.
 26. Ibidem, p. 244.
 27. Curtea, ds. 3, f.65.
 28. Ibidem, f. 76 verso.
 29. Ibidem, ds. 23, f. 4 verso, 5.
 30. Giurgiu, p. 182.
 31. Curtea, ds. 3, f. 20.
 32. Ibidem, ds. 2, f.11.
 33. Ibidem, ds. 3, f. 3.
 34. Ibidem, ds. 2, f. 23.
 35. Giurgiu, p. 245.
 36. Ibidem, p. 240.

37. Curtea, ds. 5, f. 4 verso.
38. Ibidem, ds. 1, f. 13.
39. Giurgiu, p. 279-280.
40. Ibidem, p. 240.
41. Ibidem, p. 216; a se vedea "1907 în perspectiva istoriei", Iași, 1988, p. 102 și 216.
42. Curtea, ds. 23, f. 3 verso.
43. Ibidem, ds. 23, f. 2.
44. Ibidem, ds. 22, f. 5.
45. Ibidem, ds. 6, f. 22.
46. Ibidem, ds. 6, f. 3 verso.
47. Ibidem, ds. 6, f. 30 verso.
48. Ibidem, ds. 6, f. 73.
49. Ibidem, ds. 3, f. 56.
50. Ibidem, ds. 2, f. 5.
51. Ibidem, ds. 2, f. 7; o descriere generală, în Giurgiu, p. 240.

**VLAȘCA 1907.
LES PAYSANS ONT ÉTÉ INSTIGUÉS À LA REVOLTE.**

Résumé

L'article, partant de l'étude des sources primaires gardées dans les archives du département de Giurgiu, présente des aspects concernant le commencement de la révolte de 1907 dans le département de Vlașca. Sont mentionnées différentes méthodes d'instigation et de soulèvement à la révolte des paysans.